

PHILOSOPHICAL FACTORS OF FORMATION OF COMMUNICATION COMPETENCE OF FUTURE ENGINEERS

Zulfiya Aripova

Associate Professor

Andijan Institute of Mechanical Engineering

Andijan, Uzbekistan

E-mail: zulfiya@gmail.com

ABOUT ARTICLE

Key words: Communicative competence, communication, coherent speech, philosophical factor, ability, engineer.

Received: 08.12.24

Accepted: 10.12.24

Published: 12.12.24

Abstract: Communicative competence is a process directly related to communication and culture of speech. The formation of coherent speech, which is one of the main indicators of communicative competence, largely depends on a number of psychological factors. The development of appropriate speech and speech communication constitutes the functional or communicative side of speech formation. In psychology, the main psychological criteria for successful communication are freedom, ease of communication, immediacy, flexibility and communicative compatibility. According to the analysis of psychologists, the imperfection of human speech forms is explained by the complexity of the mechanism for mastering the corresponding speech. The inability to adapt to the situation is observed in a person not only in a foreign language, but also in communication in his native language.

BO‘LG‘USI MUHANDISLARDA KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY OMILLARI

Zulfiya Aripova

dotsent

Andijon mashinasozlik instituti

Andijon, O‘zbekiston

E-mail: zulfiya@gmail.com

MAQOLA HAQIDA

Kalit soʻzlar: Kommunikativ kompetentlik, muloqot, muvofiq nutq, falsafiy omil, qobiliyat, muhandis.

Annotatsiya: Kommunikativ kompetentlik muloqot qilish va nutq madaniyati bilan bevosita bogʻliq jarayon hisoblanadi. Kommunikativ kompetentlikning asosiy koʻrsatkichlaridan boʻlgan muvofiq nutqni shakllanishi koʻp jihatdan bir qator psixologik omillarga bogʻliq. Muvofiq nutq va nutq aloqasining rivojlanishi nutqni shakllantirishning funktsional yoki kommunikativ tomonini tashkil qiladi. Psixologiyada muvaffaqiyatli muloqotning asosiy psixologik mezonlari erkinlik, yengillik, aloqa, spontanlik, moslashuvchanlik va kommunikativ muvofiqlikdir.

Psixologlarning tahliliga koʻra, inson nutqi shakllarining nomukammalligi muvofiq nutqni oʻzlashtirish mexanizmining murakkabligi bilan izohlanadi. Vaziyatga moslasha olmaslik insonda nafaqat boshqa tilda, balki oʻz ona tilida boʻladigan oʻzaro muloqotda ham kuzatiladi.

ФИЛОСОФСКИЙ ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ

Зульфия Арипова

Доцент

Андижанский машиностроительный институт

Андижан, Узбекистан

E-mail: zulfiya@gmail.com

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: Коммуникативная компетентность, общение, связная речь, философский фактор, способность, инженер.

Аннотация: Коммуникативная компетентность - это процесс, непосредственно связанный с общением и культурой речи. Формирование связной речи, являющейся одним из основных показателей коммуникативной компетентности, во многом зависит от ряда психологических факторов. Развитие соответствующей речи и речевого общения составляет функциональную или коммуникативную сторону формирования речи. В психологии основными психологическими критериями успешного общения являются свобода, непринужденность общения, непосредственность, гибкость и коммуникативная совместимость. Согласно анализу психологов, несовершенство речевых форм человека

объясняется сложностью механизма овладения соответствующей речью. Неспособность адаптироваться к ситуации наблюдается у человека не только в чужом языке, но и в общении на родном языке.

KIRISH(INTRODUCTION)

Mamlakatimizda har tomonlama barkamol shaxsni tarbiyalash, muloqot erkin kirisha oladigan, o'z fikrini to'la boshqalarga tushuntira oladigan yoshlarni voyaga etkazish borasida sezilarli ishlar amalga oshirilib kelinmoqda. Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev 2022 yilning dekabr oyida Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasida ta'kidlab o'tganidek: "o'quvchilarda erkin va kreativ fikrlashni, jamoada ishlash va muloqot ko'nikmalarini shakllantirish zarur"[1].

Har bir inson kishilik jamiyatida yashar ekan, hayotining har sohasida boshqa insonlar bilan muloqotga kirishish ehtiyoji bilan yashaydi.

Muloqot - bu odamlar o'rtasidagi birgalikdagi faoliyat ehtiyojlaridan kelib chiqadigan aloqalarni rivojlantirishning ko'p qirrali jarayoni. Muloqot (munosabatlar) ishtirokchilar o'rtasidagi ma'lumot almashishni o'z ichiga oladi. Bunday muloqot inson faoliyatining barcha boshqa turlariga (mehnat, ijtimoiy, kognitiv) organik ravishda kiradi. Psixologiya va filologiya fanlari doktori A.A. Leontyevning ta'kidlashicha "To'la muloqotga kirishish uchun inson bir qator layoqatlarga ega bo'lishi kerak. U, avvalo, muloqot sharoitiga tez va to'g'ri moslasha olishi kerak. Ikkinchidan, u muloqot jarayonini mazmunini to'g'ri tanlashi va o'z nutqini to'g'ri rejalashtirishi zarur. Uchinchidan, inson o'z nutqi mavzusini to'la yetkazib berishi uchun til vositalaridan to'g'ri foydalanishi kerak. To'rtinchidan esa, u qayta aloqani ham ta'minlay olishi zarur. Agarda bu bosqichlarning birortasi notogri tashkil etilsa, unda muloqot samarasiz bo'ladi"[2].

Psixologlar va pedagoglarning tahliliga ko'ra inson nutqi shakllarining nomukammalligi muvofiq nutqni o'zlashtirish mexanizmining murakkabligi bilan izohlanadi. Vaziyatga moslasha olmaslik insonda nafaqat boshqa tilda, balki o'z ona tilida bo'ladigan o'zaro muloqotda ham kuzatiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI (LITERATURE REVIEW)

Kommunikativ kompetenlikning asosiy ko'rsatkichlaridan bo'lgan muvofiq nutqni shakllanishi ko'p jihatdan bir qator psixologik omillarga bog'liq. Muvofiq nutq va nutq aloqasining rivojlanishi nutqni shakllantirishning funktsional yoki kommunikativ tomonini tashkil qiladi. Shu bilan birga, muvofiq nutq nutqning boshqa ikkita jihati bilan ham chambarchas bog'liq: tizimli va kognitiv, chunki u talabadagi kommunikativ kompetenlikning rivojlanish darajasini, tahlil qilish, taqqoslash qobiliyatini aks ettiradi va undagi lug'at boyligini o'zlashtirilganlik darajasini, grammatik tuzilishini, nutqning tovush madaniyatini ko'rsatadi.

Zamonaviy psixologiyada nutq jarayoni modeli uchta quyi tizimga ega bo'lgan ko'p darajali ierarxik tizim sifatida taqdim etiladi:

- nutqda leksik elementlardan foydalanish bilan bog'liq nisbatan elementar nutq ichidagi operatsiyalar darajasi;
- mantiqiy-grammatik, sintaktik, kontseptual tuzilmalar, og'zaki klishealar bilan ishlash darajasi;
- odamlar o'rtasidagi muloqotni ta'minlaydigan aloqa jarayonlari darajasi.

Muvofiqlashtirilgan nutqning psixologik tabiati, uning shakllanish va rivojlanish muammolari A.A. Leont'ev, L.S. Vygotskiy, N.I. Jinkin, I.A. Zimnyaya, A.M. Leushina, A.K. Markova va S.L. Rubinshteyn kabi olimlarning tadqiqotlarida keng va atroflicha yoritib berilgan [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8].

Muvofiq nutq - bu insonning bir qator mantiqiy bog'langan gaplardan tashkil topgan, batafsil, to'liq, kompozitsion va grammatik jihatdan tuzilgan, semantik va emotsional bayonotdir.

S.L. Rubinshteynning ta'kidlashicha, gapiruvchi uchun fikrni bildiradigan har qanday nutq izchil nutqdir. "Nutqning muvofiqligi so'zlovchi yoki yozuvchi fikrlarining adekvatligi va uni tinglovchi yoki o'quvchi uchun tushunarligi nuqtai nazaridan shakllantirishning etarligini anglatadi"[8. C. 469].

S.L. Rubinshteyn " Muvofiq nutq – bu o'ziga xos mavzu asosida tushunarli bo'lgan nutq" deb ta'kidladi [8. C. 469]. Uni tushunish uchun u talaffuz qilinadigan muayyan vaziyatni alohida hisobga olishning hojati yo'q, undagi hamma narsa nutqning kontekstidan aniq bo'lib, bu kontekstli nutqdir.

Shunday qilib, muvofiq nutqning asosiy tavsifi – bu uning suhbatdoshga tushunarli bo'lishidir.

U ikki sababga ko'ra muvofiq bo'lmasligi mumkin: 1.bog'lanishlar so'zlovchining ongida amalga oshirilmaydi va ifodalanmaydi; 2.so'zlovchining fikrlarida ifodalansada, bu bog'lanishlar nutqda to'g'ri ochib berilmaydi.

Psixolog O.I.Muravyova ko'rsatib o'tganidek: "agar ilgari psixologiyaning tadqiqot birligi sifatida faoliyat qabul qilingan bo'lsa, hozirga kelib uni asta-sekinlik bilan kommunikatsiya siqib chiqarmoqda [9].

TADQIQOT METODOLOGIYASI (RESEARCH METHODOLOGY)

Tadqiqot usuli amaliy mashg'ulotlarda talabalar tomonidan til materialini o'zlashtirishlarini bevosita kuzatish, ko'rib chiqilganlarni umumlashtirish va tahlil qilishdan iborat bo'ldi.

Kommunikativ va tashkiliy moyilliklarning rivojlanish darajasi baholashlar bilan tavsiflanadi. Shaxsning kommunikativ potentsialini belgilaydigan kommunikativ ijtimoiy

kompetentsiyani diagnostika qilish metodologiyasi shaxs haqida to'liqroq tasavvurga ega bo'lishga, uning kasbiy faoliyati muvaffaqiyatining ehtimoliy prognozini berishga mo'ljallangan.

Metodika kommunikativ va ijtimoiy kompetentsiya darajasini 7 ta shkala (omil) bo'yicha baholashni nazarda tutadi: muloyimlik, mantiqiy fikrlash, hissiy barqarorlik, quvnoqlik, sezgirlik, mustaqillik, o'zini tuta bilish, assotsiativ xatti-harakatlar.

TAHLIL VA NATIJALAR (ANALYSIS AND RESULTS)

Tilni o'zlashtirish nafaqat taqlid qilish va lingvistik vositalar va me'yorlarni o'zlashtirishning ongsizligiga asoslangan nutq namunalarini takrorlash, balki, birinchi navbatda, lingvistik umumlashmalarning rivojlanishi va til hodisalarini elementar anglash bilan tavsiflanadi. Bu rivojlanish maxsus ta'limdan tashqarida ham sodir bo'lsa, uni maxsus tashkil etilgan pedagogik jarayonga mos ravishda olib borish shunchalik zarur.

Ulg'ayish jarayonida inson ma'lum bir nutq harakatlari va ko'nikmalarini o'zlashtirgandagina muloqot to'liq bo'ladi:

1) vaziyatni va muloqot mazmunini boshqarish, ya'ni

a) ularning kommunikativ niyatidan xabardor bo'lish (faol muloqotga kirishish istagi);

b) ma'lum belgilar (nom, boshlanish, tashqi belgilar) bo'yicha nutq predmetini, nutq ishining umumiy xarakterini qabul qilish;

2) keyingi nutq harakatlarini rejalashtirish: idrok etish vazifasini aniqlashtirish (ma'lumotni to'liq "o'chirish" yoki uni qisman qabul qilish; e'tirozga yoki fikrning ijodiy rivojlanishiga tayyorgarlik ko'rish; suhbatdoshni qo'llab-quvvatlash yoki unga ta'sir qilish yo'lini o'ylash va hk);

3) gapning ma'nosiga kirib borish, ya'ni

a) so'z, so'z shakllari, konstruktsiyalar, intonatsiya, mimika, imo-ishoralarning ma'nosini tushunish;

b) matn va suhbatdoshning ushbu signallariga javob berish;

v) mikro-mavzular tarkibini tahlil qilish va bayonning umumiy mavzusini shakllantirish;

d) muallifning nutqi va uning matnda tO'g'ridan-tO'g'ri shakllantirilgan asosiy g'oyasining rivojlanish mantig'ini aniqlash, matnda (pastki matnda) tO'g'ridan-tO'g'ri shakllantirilmagan fikrni ochib berish.

Kommunikativ kompetentsiya zamonamizning yuqori malakali mutaxassisining asosiy xususiyatlaridan biri bo'lib, o'qituvchidan ham, o'quvchidan ham puxta ishlashni talab qiladi. U oliy ta'limda o'qish davrida, o'quv jarayonida shakllanishi kerak[10].

Ta'limning dastlabki bosqichlarida bo'lajak muhandislar va asosan ongsiz ravishda taqlid qilish orqali o'zlarining fikriga amal qiladigan o'qituvchilarning xatti-harakatlaridan nusxa ko'chirishadi. Va faqat professional muloqot tajribasi orttirilgandan so'ng, yosh kelajak muhandis

allaqachon ongli ravishda boshqa odamlar bilan muloqot qilishni osonlashtiradigan turli ko'nikmalardan foydalanishni boshlaydi.

"Inson - inson" sohasida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning asosi mazmuni va tuzilishi jihatidan farq qiladigan professional muloqot sharoitida muvaffaqiyatli o'zaro munosabatlarni o'rnatishdir. Bu holatda urg'u mutaxassisning nafaqat to'liq muloqotni ta'minlashi va ijobiy o'zgarishlarga erishishi, balki o'z farovonligini saqlab qolishi kerakligi ahamiyatlidir.

Muvaffaqiyatli professional muloqotni o'rnatish uchun asoslar orasida muhandisning umumiy madaniy va intellektual darajasini ajratib ko'rsatish mumkin, bu esa aloqa o'rnatish, keskinlikni bartaraf etish va yaxshi kasbiy tayyorgarlikni o'tkazish uchun to'g'ri mavzularni topishga imkon beradi.

Rivojlangan o'z-o'zini anglash ham katta ahamiyatga ega bo'lib, u o'z kommunikativ xatti-harakatlarini samarali aks ettirish imkoniyatini beradi va kommunikativ xatti-harakatni tuzatishning zarur individual usullarini ishlab chiqishga yordam beradi. Bu erda biz aloqa o'rnatish texnikasi, faol tinglash, xabar matniga e'tiborni jalb qilish, aloqani davom ettirish yoki takrorlashga ijobiy munosabatni shakllantirish, madaniyatli psixologik ta'sir qilish, shuningdek, psixologik to'siqlarni yo'q qilish texnikasini ajratib ko'rsatishimiz mumkin.

Psixologiyada muvaffaqiyatli muloqotning asosiy psixologik mezonlari erkinlik, yengillik, aloqa, spontanlik, moslashuvchanlik va kommunikativ muvofiqlikdir.

Muvaffaqiyat kommunikativ xulq-atvorning ajralmas xususiyati sifatida yosh va muloqotning o'ziga xos xususiyatlari to'g'risidagi bilimlarni to'plash, ijtimoiy ko'nikmalar doirasini egallash va kengaytirish, o'ziga va o'z qobiliyatiga ishonchning o'sishi bilan rivojlanadi

Talabaning kommunikativ kompetensiyasining psixologik determinantlari orasida kasbiy faoliyat sub'ektining kuzatilmaydigan va kuzatilishi mumkin bo'lgan qobiliyatlari mavjud bo'lib, bu bo'linish, bir tomondan, potentsial imkoniyatlar bilan, ikkinchi tomondan, malakali kommunikativ xatti-harakatlar bilan belgilanadi degan fikrga asoslanadi. Kuzatilgan qobiliyatlar ro'yxatiga quyidagilar kiradi: muloqot qilish, hamkorlik qilish, nizolarni boshqarish va jamoada ishlash.

Shunday qilib, talabaning kommunikativ kompetensiyasini samarali muloqot qilish, birgalikda harakat rejalarini ishlab chiqish va o'z kasbiy faoliyatini boshqalar bilan muvofiqlashtirish qobiliyati sifatida ham aniqlash mumkin.

Yuqori darajadagi kommunikativ kompetensiyaning muhim tarkibiy qismi hamkorlik qilish va muvofiqlashtirish qobiliyati bo'lib, u bir qator: faol harakat qilish va aloqalar va ishonchli munosabatlar o'rnatish qobiliyati; qo'shma maqsadlarni belgilash qobiliyati, birgalikdagi harakatlar oqibatlari uchun javobgar bo'lishga tayyorlik kabi xususiyatlarni o'z ichiga oladi.

Kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirishning psixologik xususiyatlaridan biri kasbiy faoliyatni amalga oshirish jarayonida yuzaga keladigan nizolarni boshqarish qobiliyatidir. Bu qobiliyat ziddiyatli vaziyatni o'z vaqtida aniqlash, uning mumkin bo'lgan sabablari va etimologiyasini tushunish, hal qilish usullarini izlash va sinab ko'rish, hal qilish mexanizmlarini qo'llashda tashabbus va faollikni o'z ichiga oladi.

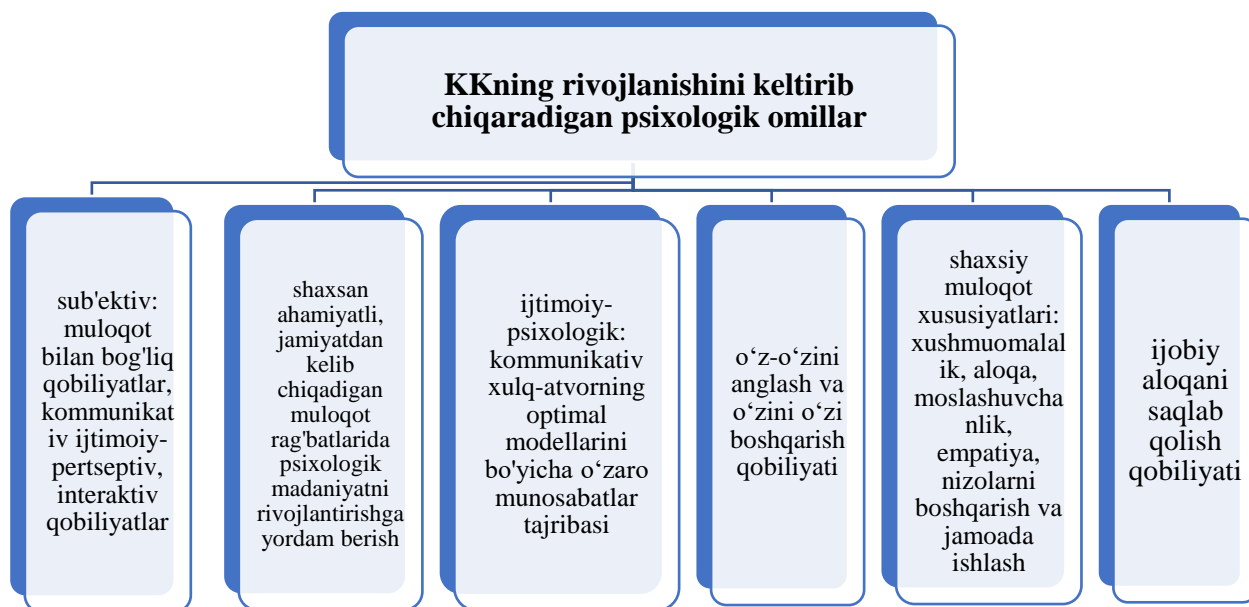
Kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirishning psixologik omillari orasida o'ziga xos qobiliyatlar ajralib turadi: kommunikativ, ijtimoiy pertseptiv, interfaol. Kommunikativ qobiliyatlar qatoriga quyidagilar kiradi: nutq qobiliyatlari, tashqi va ichki ko'rinishlarni uyg'unlashtirish qobiliyati, fikr-mulohazalarni qabul qilish qobiliyati, muloqot to'siqlarini engib o'tish qobiliyati.

Interfaol ko'nikmalar guruhiga quyidagilar kiradi: insonparvarlik, demokratik asosda muloqotni qurish, qulay hissiy va psixologik muhitni yaratish qobiliyati, o'zini o'zi boshqarish qobiliyati, hamkorlikni tashkil etish qobiliyati, rahbarlik qilish qobiliyati, axloq va odob-axloq tamoyillari va qoidalariga faol amal qilish qobiliyati. Ijtimoiy – idrok (pertseptiv) etish qobiliyatiga quyidagilar kiradi: aloqada sherikning xatti-harakatini adekvat idrok etish va baholash, uning holatini, istaklari va xatti-harakatlarining motivlarini og'zaki bo'lmagan signallar orqali tan olish, ijobiy taassurot qoldirish qobiliyati.

Kasbiy kommunikativ kompetentsiyaning zarur darajasini shakllantirishning muhim omillari bu kompetentsiya turini rivojlantirishni ta'minlaydigan tegishli shaxsiy xususiyatlardir. Bunda, birinchi navbatda, xushmuomalalik ajralib turadi. Muloqot insonning boshqa odamlarga va ular bilan aloqalarga bo'lgan ehtiyojini, bu aloqalarga bo'lgan xohishini, ularning intensivligi va qulayligini, shuningdek, odamning muloqot sharoitida do'stona munosabatda bo'lish va ishonchli munosabatlar o'rnatish qobiliyatini ifodalaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR (CONCLUSION/RECOMMENDATIONS)

Shunday qilib, psixologik tadqiqotlarning ilmiy-nazariy tahlili shuni ko'rsatadiki, kommunikativ kompetensiya (KK)ning yuqori darajasini rivojlanishini keltirib chiqaradigan bir qator psixologik omillarni keltirish mumkin (1-rasm).

1 –rasm

Psixologlarning fikriga ko'ra, bu erda tarbiyaviy va axloqiy fazilatlar muhim rol o'ynaydi: insoniylik, xayrixohlik, bag'rikenglik, do'stona munosabat, bu muloqotni optimallashtirishga imkon beradi. Ilmiy tadqiqotlarda talabaning kommunikativ kompetensiyasi uning shaxsiy xususiyati sifatida ishlaydi va uni ta'lim tizimiga sub'ektiv kiritishning muhim vositasidir. Bu talabalarning o'qishdan qoniqish darajasi, talabalarning sinfdoshlari, o'qituvchilari va universitet xodimlari bilan o'zaro munosabatlarining muvaffaqiyati bilan chambarchas bog'liq bo'lib, hissiy holat va ziddiyatli vaziyatlarda konstruktiv javob berish qobiliyatining namoyon bo'lishi muhim rol o'ynaydi.

Shunday qilib, bo'lg'usi muhandislarining kommunikativ kompetensiyasi nafaqat ma'lum psixologik bilimlarning mavjudligini, balki ba'zi bir maxsus ko'nikmalarni shakllantirishni ham anglatadi: aloqa o'rnatish, tinglash, og'zaki bo'lmagan muloqot tilini "o'qish", suhbat qurish, savollarni shakllantirish qobiliyati. O'z his-tuyg'ulariga egalik qilish, o'ziga bo'lgan ishonchni saqlab qolish, reaksiyalar va umuman xatti-harakatlarni boshqarish qobiliyati ham muhimdir.

Kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda ishtirok etadigan psixologik xususiyat ham rad etishga nisbatan sezgirlikdir. Rad etish uchun sezgirlik juda yuqori bo'lmazligi kerak. Aks holda, bu o'z-o'zini hurmat qilishning pasayishiga hissa qo'shadi, uning affiliativ ehtiyojini bloklaydi va umuman olganda uning moslashuvchan va kompensatsion qobiliyatini pasaytiradi.

Kommunikativ kompetensiyani shakllantirish insonning boshqa odamlar bilan bo'lish, har qanday ijtimoiy guruhga mansub bo'lish, boshqalar bilan hissiy munosabatlar o'rnatish, shaxslararo munosabatlar tizimiga kirish istagi kabi psixologik xususiyatga asoslanadi.

Bu psixologik xususiyat, boshqa odamlarga bo'lgan ehtiyoj, ular bilan munosabatda bo'lishga intilish adabiyotda "mansublik" atamasi bilan ifodalanadi - shaxsning boshqa odamlar

bilan birga bo'lishga bo'lgan ehtiyoji, "qo'shilish" istagi. Ichki (psixologik) bog'liqlik mehr va sadoqat hissi sifatida, tashqi tomondan esa - muloqotda, boshqa odamlar bilan hamkorlik qilish istagi, ular bilan doimo birga bo'lish, og'zaki bo'lmagan xatti-harakatlarning xususiyatlarida ifodalanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномаси. Жамият. 21.12.22. <https://www.xabar.uz/jamiyat/shavkat-mirziyoyevning-oliy-majlis-va-ozbekiston-xalqi>.
2. Леонтьев, А. А. Высказывание как предмет лингвистики, психолингвистики и теории коммуникации. Синтаксис текста. – М., 1979. – (https://knigogid.ru/books/391207-vyskazyvanie-kak-predmet-lingvistiki-psiholingvistiki-i-teorii-kommunikacii_data_obrasheniya_16.03.23)
3. Л.С.Выготский ПСИХОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ ЧЕЛОВЕКА. Москва «Смысл» 2005-
http://yanko.lib.ru/books/psycho/vugotskiy-psc_razv_chel-6-lekcii_po_psihologii.pdf
4. Пулатова О. Х. Профессиональная и речевая коммуникация в педагогической деятельности преподавателя вуза //Психология в меняющемся мире: проблемы, гипотезы, исследования. – 2019. – С. 255-262.
5. Khamidovna P. O., Umida E. THE ROLE OF SOUND THINKING IN THE PRIVATIZATION OF YOUNG PEOPLE INTO THE PROFESSION //MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS. – 2023. – Т. 2. – №. 2. – С. 61-70.
6. [Khamidovna P. O. Issues of development of the communication culture of technical students //world of science: journal on modern research methodologies. – 2023. – т. 2. – №. 3. – с. 32-35.](#)
7. [Khamidovna P. O. On the Issues of Studying the Problems of Unorganized Youth //Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal. – 2023. – Т. 2. – №. 3. – С. 316-318.](#)
8. [Khamidovna P. O. Features of the Use of Modern Didactic Tools in Technical Higher Educational Institutions //Telematique. – 2023. – С. 7630–7634-7630–7634.](#)
9. [XAMIDOVNA P. O. Pedagoging talabalar bilan muloqot olib borish yollari //UzМУ хабарлари. – 2023.](#)
10. [PO Khamidovna. COMMUNICATION CULTURE OF INDIVIDUALS // European Journal of Humanities and Educational Advancements // EJHEA – 2023.-Т.4.- №4 С- 32-36](#)
11. [Pulatova O. ISSUES OF ORGANIZING INNOVATIVE ACTIVITIES OF FUTURE SPECIALISTS //International Conference on Education and Social Science. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 164-168.](#)
12. [Пулатова О. Х. ТАЛАБАЛАРНИНГ КАСБИЙ ТАЙЁРГАРЛИГИНИ ХОРИЖИЙ ТАЖРИБАЛАР ОРҚАЛИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ //MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS. – 2023. – Т. 2. – №. 2. – С. 53-62.](#)
13. [Пулатова О. Х. ТАЛАБА ШАХСНИНГ КАМОЛ ТОПИШИДА ИЖОДИЙ ФАОЛИЯТНИНГ ЎРНИ //MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS. – 2023. – Т. 2. – №. 2. – С. 6-14.](#)